

Ennekutánna B. ajánlja a paraldehydet, mint pharmacologikus antidotumot embernél előforduló heveny strychnin-mérgezés eseteiben.

Igen természetes, hogy ezen ajánlott ellenmereg nem teszi feleslegessé a mérgezés mechanicus kezelését, (hánytatás, gyomormosás, drastikus has-hajtók), valamint chemicus kezelését (tannin, jodtinctura) sem.

Hogy mely rangba tartozik a paraldehyd, mint a strychnin ellenmereg, arra nézve B. határozottan nem nyilatkozhatik, mégis valószínűnek tartja, hogy a chloralhydrat és chloroform mellett fog állani, ha nem felettük, reflectálva arra, hogy nem osztja a chloralhydratnak és chloroformnak a szívre káros s így az életre veszélyes hatását.

3. Bókai tanár előleges közleményképen a szakülés tudomására hozza, hogy segédje Tóthmayer Ferencz úr a paraldehydet, mint ellenmeregget brucin, thebain, picrotoxin, chlorbaryum és physostigmin mérgezéseknél tette vizsgálat tárgyává. A vizsgálatok eredményei már most is azt mutatják, hogy a brucin, thebain és picrotoxin-mérgezéseknél a paraldehyd életmentő, s így használható pharmacologicus antidotum, míg chlorbaryum s általában baryt-sók, valamint physostigmin ellen ily hatást nem fejt ki.

Részletes közleményt B. úszre ígér a szakosztály elé terjeszthetni.

1885. május havi orvosi szakülés.

1. Friedrich Alajos kórboneztani tanársegéd előadást tart „az inter-bronchialis mirigyek kóros elváltozásainak következményeiről.“ Az előadást jövő füzetünk egész terjedelmében közlendi.

2. Engel Gábor m.-tanár, kóreseteket mutat be:

a) Vándorléppel bíró nő, kinél a chininnek két óra terjedő adagolása után a lép csaknem felénnyire apadt meg (21—13 cmről 15—7 cmre) és úgy a huzó, mint a nyilaló fájdalmak egészen megszűntek.

b) Nagy vándorléppel bíró nő a terhesség utolsó hetében.

Mindkét eset kórtörténetét ez évi 2-ik füzetünkben leli meg a t. olvasó.

c) Egy tökéletesen kettőzött ivarszervekkel bíró nőt mutat be Engel m.-tanár, kinél a terhesség végén történt szülést észlelte. Az esetet még a terhesség beállta előtt a szakosztálynak Brandt egyet. tanár már bemutatta. Az eset részletesen ismertetve lesz következő füzetünkben.

Az 1885. június havi orvosi szakülés.

1. Genersich tnr. előterjeszti az aktinomycosis tárgyában a nagymélt. m. kir. belügyminister elé terjesztendő felirat szövegét. A szakülés egyhangúlag elfogadja a szövegezést, mely következőleg hangzik:

Nagyméltóságú m. kir. belügyminister úr! Mintegy nyolcz év előtt Bollinger müncheni tanár kimutatta, hogy bizonyos, a szarvasmarha állsontjában, nyelvén előforduló, régebben húságnak tartott képződmények egy sajátos gomba, a sugárgomba (actinomyces) által okoztatnak, melynek nagyobb telepei a dag metszlapján szabad szemmel jól láthatók, s a seb váladékában felismerhetők: homokszem-, egész kölesnyi fehéres, vagy sárgás, vagy barnás-zöldecs morzsákat képeznek; göresű alatt pedig egy központi

finoman oszló fonalrecézetből sugarasan kimeredező bunkókból állanak. A gomba által okozott daganat lassan és észrevétlenül fejlődik, hónapok alatt tetemes nagyságot ér el, anélkül, hogy az állat általános megbetegedés jeleit mutatná, de idővel kifakad, elfekélyesedik és az állat táplálkozását a helyi viszonyok szerint nehezítvén, általános elsoványodást hoz létre; későbbben a mirigyekben, ritkán egybeitt is másodlagos dag fejlődik és végre a baj talán minden esetben halált eredményezne, ha a sinylódó állat előbb le nem vágatnék. Hasonló természetű dag észleltetett még a marha torkában, gégéjében, bázsingyájában, reczegyomrában, bendőjében s a nyak bőre alatt; néhány esetben pedig a gomba a marhánál körülirtabb, vagy elterjedtebb szemésés, vagy lebenykés, vagy tályogos tüdőlobot okozott. A többi házi állatok közül egy-egy esetben a kecskénél, a lónál, a kutyánál és több esetben a sertésnél észleltetett; utóbbinál az állkapocsban dagot (Johne), gyakrabban az emlőmirigyekben idült lobos rostos túltengést okozott (Johne, Ponfick), többször pedig látszólag teljesen ép sertés húsában is 1.5—2 mm. átmérőjű, ép, vagy már elmeszesedett szeméséket találtak, melyek sugárgombához hasonlóan (Dunker és később Oskar Izrael).

Bollinger felfedezésével majdnem egy időben, 1878-ban G. Izrael tr. berlini orvos reájött, hogy az emberben is egy sugarasan növo gomba mint körgerjesztő szerepel. Némely esetben helybeli természetű, súlyos és hosszadalmas fogfékélyt, az arcra, nyakra és a tarkóra elterjedő genyedést, fekélyeket, sipolyokat okoz, melyek erélyes orvosi kezelésre gyógyulnak, de sokkal gyakrabban mint tüdő-, vagy mellhártya-lob, vagy mint béllob, vagy hashártyalob kezdődik, idült lefolyásában gerincez-közötti genyedést, gerincez-, keresztcsont-, medencecsont-szuvasodást, kötszöveti és izomtályogokat, vese-, máj-, lép-, agy-genyedést indít és hónapokig, egész évekig tartó folytonos tovatérjedésében a szervezetet kimeríti, minden orvosi kezeléssel daczol és menthetlenül halált okoz. Ponfick tanár már 1879-ben kimutatta, hogy a hosszadalmas genyedési folyamatot fenntartó gomba és a marha állasondagyájában és kérges nyelvében talált gomba azonos és ezen idő óta számos észlelet és vizsgálat lett közzétéve. Kitiúnt, hogy a betegség a szarvasmarhánál Németországban, Olaszországban, Franciaországban nagyon elterjedt, s hogy embernél is elég gyakran előfordul. Embernél eddig mintegy 12 könyebb, úgynevezett gyógyult, s mintegy 25 súlyos, többnyire halállal végződött esetet írtak le.

A betegség oktatát kutatva, még nem jutottak teljesen megbízható eredményre és be kell vallanunk, hogy ama gomba felőli természetrajzi ismereteink még nagyon hiányosak; de kétségtelen, hogy a gomba kívülről a tápanyaggal jut a marhába, s valószínű, hogy a száraz takarmányban foglaltatik, mert Johne tanár ép sertések mandola-tüszőiben ismételtelen kalászszálcákat talált, melyeken a sugárgombához hasonló gomba fészkelte. Azonban nem valószínű, hogy a gomba ily módon jutna be az emberi szervezetbe, annyival kevésbé, mert az eddig leirt esetek nem földműveléssel és gazdasággal foglalkozó egyének voltak, s a súlyos esetek nagyobb részében nem a szájból, hanem a tüdők és belek felől támadtatott meg a szervezet. Inkább feltehető, hogy az ember fertőztetése a megbetegedett állatok húsának élvezete által

történik. Ugyanis több vizsgáló, állatokból vett dagrészekkel, a gombabetegekben sınıylódó emberek sebváladékával, ép és szétdőrsölt gombaszemcsékkel számos oltási kísérletet tett, melyekből kiderült, hogy a betegség bizonyos kedvező feltételek mellett marháról-marhára, emberről-marhára (Ponfick és Johné), sőt másfajú állatra (Oskar Izrael, Ponfick) is átoltható, tehát ragályos fertőző betegség. Igaz hogy az állatokon végzett etetési kísérletek nem adtak pozitív eredményt, de miután az oltások sikerültek, igen is tarthatni attól, hogy az ember fertőztetése a gombával, súlyos következményeivel együtt, a megbetegedett állatok húsának élvezete által okoztatik, különösen, ha a hús tökéletlenül főzve, vagy éppen főtlenül jut a tápcsatornába (beafsteak roastbeef); s e tekintetben felemlítendő, hogy a betegséget okozó gomba bomlékony volta miatt nemesak maga a kóros dag, hanem a beteg állatnak látszólag ép részei is, melyek talán még az állat életében, vagy a leölés és szétvagdalás almalmával a kóros képződmény nedvével, s legapróbb morzsáival megfertőztettek, veszélyeseknek tarthatók.

A fentebbiekben vázolt betegség minálunk is előfordul. Társulatunk egyik tagja (Genersich tr.) 1883. június hóban az erzsébetvárosi hatóság 9, k. a. k. felszólítása következtében egy levágott ökörtől származó ilyen sugárgomba-dagot megvizsgált. Azary Ákos tanár egy budapesti és egy felsőmagyarországi marhán észlelt sugárgomba-estet ír le a Veterinarius 1884. évfolyam 33. lapján. Folyó évi martius hóban Kolozsvárt ily bajban szenvedő hizott ökör Bartha János tr. h. főorvos által kifogásoltatván, bizottság által (Genersich és Rózsahegyí tr.-ok, Bakonyi tr., Bartha tr. t. h. főorvosok és Jakab László állatorvos) megvizsgáltatott és sugárgomba-betegsége kényszer-vágás után constatáltatván, húsa rendőrileg Nagyméltóságodnak 15,446. sz. sürgöny útján adott rendelete értelmében letartóztatott, azonban az érdekelt felek felfolyamodására a városi tanács engedelmével mégis ki lett vágva. Ezen eset által figyelmeztetve, Jakab László kolozsvári állatorvos a helybeli hizlalókban azonnal még három és egy magányosnál egy további negyedik ily esetet talált és azokat a Veterinarius f. é. 5-dik számában közzétette.

Nagyméltóságú Minister Úr! Miután az újabbi időben felismert marhabetegség (actinomycosis) hazánk marhaállományában egymástól távol eső helyeken észleltetett és valószínűleg gyakran előfordul, az állattenyésztőre, a hizlalóra és marhakereskedőre nézve fontossággal bír, miután ezen sugárgomba az emberben is igen súlyos és halálos betegséget okoz és kétségtelenül bebizonyított átolthatási képessége mellett teljes joggal feltehető, hogy ily bajban szenvedő állatokkal, azoknak húsával való bánás és különösen a húsnak élvezete az ember egészségét veszélyezteti, — alólírt orvosi szakosztály bátorodik nagyméltóságodnak mindenre kiterjedő figyelmét ezen betegségre is felhívni és mély tisztelettel esedezik, méltóztassék intézkedni, hogy:

1) állatorvosaink ezen sugárgomba-betegséggel alkalmas módon megismertessenek;

2) az állami állatorvosok utasíttassanak, hogy figyelmüket ezen bajra is irányítsák és a betegség elterjedésére nézve Nagyméltóságodnak jelentést tegyenek;

3) az orvosrendőri vásárszabályok ezen idült fertőző betegségre is alkalmazásba vétessenek, különösen pedig:

4) méltóztassék intézkedni aziránt, hogy ezen fertőző betegségben szenvedő állatok húsa ki ne vágattassék, hanem legfeljebb csak ipari czélokra használtassék.

Nagyméltóságodnak Kolozsvárt az erdélyi muzeum-egylet orvosi szakosztályának folyó év június 26-ikán tartott üléséből alázatos szolgáló *Gener-sich Antal* tr. szakoszt. elnök, *Bókai Árpád* tr. szakosztályi jegyző.

2. A szeptemberben Budapesten tartandó orvosi congressusra a szakosztály képviselétével a szakülés a Budapestre felránduló szakosztályi tagokat bizza meg.